

Fiskeläget Näset, Askums Socken, Sotenäs Härad
Bryggors tillkomst

När Kung.ult (????) Hvitfeldtska Stiftelsens kuratorer ordnade med kartläggning av fiskeläget Näset såg de till att det allmännas behov av gemensamma tilläggsplatser på kartan utlades i tillräcklig grad. Ja, där knusslades inte med dessa platser. Rättvisligen bör sägas, att de väl fyller behovet.

De platser där de utlades, var de centralast belägna och var redan upptagna av enskilda, som ingalunda gillade intrånget. Värst var detta med längebryggan. Här dominerade Skepparen Alfred Karlsson, vilken själv underhöll bryggan och följaktligen räknade den som sin trots allmänningsplatsen.

När han kom seglande med sin båt och skulle till bryggan, skulle där vara rent; varom icke kunde han konsten att sopa undan. Möjligen kunde han ta käll (??)- om någon av hans kunder hade sin julle där. Alfred Karlsson hade även en speceriaffär. Sammalunda var förhållandet vid Handlanden Albert Mattsons brygga; fast något mildare gick han tillväga.

Då stenindustriebefolkningen började öka inom Näset, så uppstod till sist en liten Kooperativ handelsförening och denna vågade ta sina varor upp på längebryggan. Något allvarligt försök att hindra detta, gjorde inte Alfred Karlsson. Det stannade med lite gläfs. Handelsföreningen tog sina varor från Göteborg, vilka kom med Marstrandsbåtarna till Örn och fick där hämtas med segelbåt till Näset.

Något år etter ovan beskrivna tid eller bestämt 1905 började västra delen av Näset bebyggas. Tiderna var drägliga inom både fiske och stenindustrien; bebyggelsen gick raskt undan; på 5 a 6 år var hela västra delen utmed västergatan bebyggd och därmed kom behovet av en gemensam brygga å den allmänna platsen i väster. Västerbryggan beslutades byggas, vadan denna brygga torde vara den första samhället befattade sig med. Tyngdpunkten förflyttades väster. Från de gamla delarna inom Näset flyttade ungdomarna västerut och gjorde sina krav mera gällande än inom övriga delar av samhället. Här gjordes de första vägarna med gemensamma ansträngningar. Till bryggan släppte samhället endast till pengar för vad

materialerna kostade; arbetet fick västerlänningarne själva göra. De var även strama över sin brygga. Inte behövde de nu krusa varken Alfred Karlsson eller Mattsson om brygga. Nej då! Själva Kapten Karlsson på Grebbestad, som en gång i veckan anlöpte Näset på vägen till Lysekil fick böja sig och angöra västerbryggan.

Första Kooperativa affären hade stupat och gav en utdelning av 85%- en fin konkurs, sade fordringsägare. Egentligen var det ett gammalt finurligt biträde hos Engberg i Örn, som anlätades som sakkunnig vid en årsinventering, vilken fick fram en ställning sådan att affären var konkursmässig. Affären sköttes av en skötsam stenhuggare, som var ny i branschen och lite begrep i bokföringskonst.

Emellertid efter några år startade Askums Kooperativa Handelsförening u.p.a. en filial i Näset och denna förlades i väster. Marstrandsbåtarna gick då med varorna in till västerbryggan, men man ansåg det vara för besvärligt att kunna manövrera i båtarna i den trånga leden, vadan det föreslogs från Marstrandsbolaget, att en brygga skulle byggas i öster. Då skulle bolaget betala en del av kostnaderna. Stämman anslog ett litet belopp, bolaget ett, och det övriga betalade Kooperativa. Sålunda fick även östra delen sin brygga, större och förnämligare än västerbryggan.

Emellertid är underhållskostnaderna för en brygga av trä dryga vid saltsjön beroende på masken i saltvattnet. Man kan räkna med ca 7 års livslängd på en träpåle i saltvattnet. Man funderade då över möjligheten att vid östra bryggplatsen få till stånd en stenkaj. Kostnaden härför visste man blev större än samhället ensamt orkade bära; men man tänkte, att om en kris skulle komma och en del extraordinära åtgärder skulle behöva vidtagas, kunde arbetet utföras som nödhjälpsarbete. Det gällde framförallt att ha ritningar och kostnadsförslag färdiga, när en sådan kris kom; ty att få sådana handlingar klara tar årtal av tid.

Frågan förelades stämman, och efter någon tvekan enades man om att tillsätta en kommitté för utredning. I sådana saker ansåg en del fiskare och stenhuggare sig sakkunniga; de menade, att kunde man bara fylla ut med sten innanför den yttersta pålraden av bryggan, så skulle detta hålla. Om det på stämman fanns personer som insåg det ohållbara i förslaget, så hade det varit oklokt att säga detta. Man fick i stället säga att det är möjligt det kan gå så; men skulle detta inte vara fallet, så gjorde man ett fel, som kunde kosta samhället tusentals kronor. Det föreslogs i stället att man anslog 50 kr till en sakkunnig person, som gjorde en undersökning och angav utlåtande över resultatet. Detta blev stämmans beslut.

En vägbyggare, Albin Pettersson från Lysekil, tillkallades och efter borrhundersökning kom han till det resultatet, att lerlagret låg på ett utåt sjösidan skarpt

sluttande berg, vadan fyllning mot pålarna var alldeles omöjlig. Pålarna och stenfyllningen kan glida ut och hela arbetet bara skada ett eventuellt kajbygge. Ja, inför detta utlåtande ramlade i den tidigare å stämman framträdande sakkunskapen.

Under mellantiden hade ordf. i Kommittén undersökt en annan väg. I Hunnebostrand pågick arbete med hamnen och norra kajen. Här var en av Vattenbyggnadskårens ingenjörer, Allan Berglund, stationerad. Han var sakkunnig vattenbyggare, hade befogenhet att göra ritningar och kostnadsförslag i dylika ting; man var lite oviss om inte möjligen Major Asplund vid länets vägväsen kunde anses vara rätta mannen. Emellertid anmodades Ingenjör Berglund göra en förundersökning, vilket även skedde. Han begärde 500 kr för förslaget upprättande. Saken förelades stämman, och hans anbud antogs, även om en del tyckte det var bra betalt.

Sedan undersökning och kostnadsberäkning igångsatts, visade det sig vara ytterst svårt att få fram ett kostnadsförslag, som gick igenom i Väg o. Vatten. De har regler, som inte får överskridas, om statsbidrag skulle kunna påräknas. Att bygga kajen av granit, som ju förefaller naturligtast, blev för dyrt i förhållande till kajens storlek. Däremot lyckades ingenjören medelst en kajkant av timrade träkistor fyllda med stenskrot och utåt sjösidan klädda med armerad betongplank få fram ett kostnadsförslag på 33000 kr, vilket omsider blev godkänt av myndigheterna. Det dröjde åtskilliga år innan det hela blev ordnat. Landshövding von Sydow (??Sydow) var personligen på platsen och orienterade sig. Förslaget upprättades omkring 1924 och 1933 byggdes kajen av Skånska Cement AB - med den förändringen i ursprungliga förslaget att träkistorna slopades och i stället sattes dubbla U-balkar av rostfritt stål i berggrunden och till medelvattenytan och mellan U-balkarna fylldes med armerad, liggande betongplank. Sedan fylldes med stenskrot och ovan medelvatten med snyggare kajsten. Kostnadsförslaget överskreds med några tusental kr.

Bland sakkunniga var delade meningar om lämpligheten i denna byggnadsmetod. Man förmenade, att man inte har erfarenhet i om det rostfria stålet eller cementplanken har bestående livslängd i saltvattnet. Framtiden får fälla utslag härom.

Arbetet utfördes efter öppna marknadens priser. I statsbidrag erhöles 80 % och även erhöles medel från länets landsting.

Danskarne, som låg som badgäster på Näset och dels på Smögen och Gravarne, tyckte det var för dåligt med den gamla bräckliga träbryggan, när det fanns så i gott om sten. Vi får köpa sten från Sverige och bygga våra kajer med. Ni har sten alldeles invid platsen och har så dålig brygga.